

YLEISTURVA

- yksinkertaisesti parempi -

Demarinuorten
sosiaalityrvan
kokonaisuuuist

DEMARINUORET

MIKÄ YLEISTURVA?

Yleisturva on kolmiportainen sosiaaliturvamalli, jossa yhdistyy suurin osa nykysosiaaliturvan tukimuodoista ja pienituloisten verovähennyksistä. Se on automatisoitu ja sosiaaliturvaa yksinkertaistava malli, joka kattaa jokaisen ihmisen toimeentulon elämän riskien realisoitessa. Yleisturvassa työnteko on aina kannattavaa.

Yleisturvaan siirtyminen yksinkertaistaa nykyisen sirpaleisen ja päällekkäisen sosiaaliturvamme yhteen tukimuotoon. Siinä säilyvät nykysosiaaliturvan periaatteet kuten tarveharkintaisuus, syyperustaisuus ja vastikkeellisuus, mutta se takaa nykyistä varmemmin ja helpommin niin viimesijaisen toimeentulon (nyk. toimeentulotuki) kuin perusturvankin (nyk. vähimmäisetuudet). Yleisturva joustaa ihmisen elämäntilanteen mukaan ja varmistaa turvan sekä tarpeelliset palvelut kaikissa tilanteissa. Työnteosta ja omasta aktiivisuudesta palautetaan aina.

Yleisturvassa yhdistyvät eri sosiaaliturvamallien parhaat puolet. Mallin taustalla on elementtejä niin nykysosiaaliturvasta, erilaisista perustulomalleista kuin Britanniassa käynnissä olevasta Universal Credit -sosiaaliturvauudistuksesta. Tavoitteena on ollut yhdistää eri mallien parhaat puolet ja sovittaa ne suomalaisille työmarkkinoille ja yhteiskuntaan sopiviksi.

Mallissa otetaan myös huomioon periaate, ettei sosiaaliturvaa ja verotusta, tai toisaalta sosiaaliturvaa ja palveluja, voi koskaan kehittää erillään toisistaan.

DIGITALISAATIO JA AUTOMATISOITU SOSIAALITURVA

Valtiovarainministeriön ja verohallinnon valmisteleva kansallinen tulorekisteri on tarkoitus ottaa käyttöön 1.1.2019. Tulorekisteri mahdollistaa reaaliaikaisen tuloseurannan, jonka myötä verotus ja sosiaaliturva voidaan sopeuttaa ihmisen tuloihin kuukauden, viikon tai jopa päivän tarkkuudella.

Kansallisen tulorekisterin ja viranomaisten välisen tietojenvaihdon parantamisen myötä koko sosiaaliturva on mahdollista automatisoida. Silloin sosiaaliturvajärjestelmä palvelee ihmistä, eikä ihmisen järjestelmää.

Tulorekisterin käyttöönoton jälkeen sitä voidaan kehittää yhdistämällä rekisteriin henkilön luvalla tietoja esimerkiksi henkilön työtilanteesta, asumisesta, ruokakunnasta, varallisuudesta, terveydentilasta, opiskelusta ja lapsen syntymästä.

TILKKUTÄKISTÄ YLEISTURVAAN

- **VIIMESIJAINEN TOIMEENTULOTURVA**
(toimeentulotuen perusosa)

- **SOSIAALITURVAN VÄHIMMÄISETUUKSET**
(työttömän peruspäiväraha, työmarkkinatuki ja korotusosa, vähimmäismääräiset sairauspäivärahat, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat)

- **OPISKELIJOIDEN TUET**
(opintoraha, aikuiskoulutustuen perusosa)

- **KOTIHOIDON TUKI**

- **ASUMISEN TUET**
(yleinen asumistuki ja opintotuen asumislisä)

- **PIENITULOISTEN VEROVÄHENNYKSET***
(työtulovähennys, kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ja kunnallisverotuksen perusvähennys)

YLEIS- TURVA

* Säilyvät niillä, jotka eivät kuulu Yleisturvan piiriin.

YLEISTURVAN EHDOT

TUEN EHDOT ERI PORTAILLA

TAKUUTULO

- Tarvehankintainen: tulot alle takuutulon määrän (alle 80 % viitebudjetista)

- Automaattinen, tiedot viranomaiselle tulorekisteristä

YLEISTULO

- Syyperusteinen: työttömyys, lapsen syntymä, sairaus, opiskelu, työkyvyttömyys, lasten kotihoito

- Automaattinen, kun syyperuste todennettu

- Edellyttää aktiivista työnhakua

AKTIIVITULO

- Oma aktiivisuus ja työllistymismahdollisuuksien parantaminen

- Nykyistä laajempi aktiivisuuden määritelmä

- Edellyttää aktiivista työnhakua

Tasainen vähenemisaste: 60 % nettotyötulojen kasvusta = työnteko aina kannattavaa

Tuen tasot vaihtelevat ihmisen elämäntilanteen mukaan.

TAKUUTULO takaa jokaiselle viimesijaisen toimeentuloturvan automaattisesti, kun henkilön tulot putoavat alle 80 prosenttiin kohtuullisesta vähimmäiskulutuksesta (eli viitebudjetista, kts. tuen tasot). Tulojen pudotessa alle määrätyn tason kansallinen tulorekisteri tekee automaattisen ilmoituksen viranomaiselle, joka maksaa henkilölle Yleisturvaa automaattisesti niin, että hänen tulonsa nousevat takuutulon tasolle.

YLEISTULO takaa jokaiselle kohtuullisen elintason syyperustaisesti työnhaun, sairauden, opiskelun, vanhempainvapaan tai lasten kotihoidon ajan. Jokaisessa elämäntilanteessa yleistulon saamiselle on omat ehtonsa. Byrokratiaa vähennetään automatisoimalla syyperusteiden valvontaa ja parantamalla viranomaisen tietojenvaihtoa.

AKTIIVITULO palkitsee henkilöä omasta aktiivisuudesta ja työllistymismahdollisuuksiensa parantamisesta. Aktiivisuuden määritelmää on laajennettava nykyisestä.

TUEN TASOT

Yleisturva kattaa kohtuullisen vähimmäiskulutuksen sekä asumiskulut.

Kohtuullinen vähimmäiskulutus lukuunottamatta asumiskuluja määritellään Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksiin pohjautuvilla *viitebudjeteilla*. Vuonna 2014 kohtuullinen vähimmäiskulutus yksinasuvalla henkilöllä oli 675 euroa asumiskulujen jälkeen. Jokaiselle taataan automaattisesti vähintään 80 % vähimmäiskulutuksesta (takuutulo). Taso nousee syyperusteiden (yleistulo) ja oman aktiivisuuden (aktiivitulo) myötä.

Asumisen kulut vaihtelevat voimakkaasti eri paikkakunnilla, joten tuen määrään vaikuttavat asuinpaikkakunta ja ruokakunnan koko. Tuki määritellään suhteessa paikkakunnan keskimääräisiin asumiskuluihin ja ruokakunnan koko määrittää tuetun asunnon koon. Tiedot asuinpaikkakunnasta ja asumismuodosta päivitetään muuton yhteydessä tulorekisteriin, jolloin tarvittavat tiedot ovat aina järjestelmässä.

TUEN TASOT ASUMISKULUJEN JÄLKEEN

TAKUUTULO

- 80 %
viitebudjetista, eli
520 euroa / kk

* Nykyinen toimeentulotuen perusosa 485 e

YLEISTULO

- 100 %
viitebudjetista, eli
675 euroa / kk

* Nykyinen työmarkkinatuki netto 565 e

AKTIIVITULO

- 125 %
viitebudjetista, eli
812,5 euroa / kk

* Nykyinen työmarkkinatuki + korotusosa 760 e

Mahdollista ottaa käyttöön myös nykytasoilla tai määrittää omat viitebudjettinsa takuu- ja aktiivitulolle

YLEISTURVA JA ERI VÄESTÖRYHMÄT

OPISKELIJAT: Yleistulon tasoinen Yleisturva

- Edellytetään opinnoissa edistymistä
- Osittainen lainamahdollisuus
- Aikuiskoulutustuen ansio-osa säilytetään

VANHEMMAT: Yleistulon tasoinen Yleisturva

- 0v-1,5v lapsen vanhemmista toiselle yleistulon tasoinen Yleisturva, kumpikin vähintään 6 kuukautta kotona
- 1,5v-3v lapsen vanhempien osittaista työntekoa tuetaan yleistulon tasoisella tulolla, jos tulot ovat matalat (eli vanhempi yleisturvan piirissä)

SAIRAAT & TYÖKYVYTTÖMÄT: Yleistulon tasoinen Yleisturva

- Potilastiedot päivittyvät automaattisesti järjestelmään ja oikeuttavat yleistulon tasoiseen Yleisturvaan ilman erillisiä hakemuksia tai ilmoituksia

PIENYRITTÄJÄT, APURAHANSAAJAT YM. EPÄSÄÄNNÖLLISEN TULON SAAJAT: Yleisturvan piirissä

- Isot tulot jaksotetaan tuleville kuukausille eteenpäin

YLEISTURVAN RAHOITUSESIMERKKEJÄ

- Arvonlisäverotuksen yksinkertaistaminen alennetuista arvonlisäverokannoista luopumalla.

- Pääomaverotuksen oikeudenmukaistaminen lisäämällä progressiota.

- Yleisen työllisyysasteen nostaminen työn vastaanottamista helpottamalla.

- Harmaan talouden torjunnan tehostaminen.

YLEISTURVA, PALVELUT JA TYÖLLISTYMINEN

Kun henkilö on ollut Yleisturvan piirissä kolme kuukautta vuoden aikana, hänen palvelutarpeensa selvitetään palveluneuvojan vastaanotolla tai sähköisellä itsearviolla. Oikea-aikaisesti saadut palvelut (esim. terveydenhoito-, mielenterveys- tai päihdekuntoutuspalvelut) lyhentävät huomattavasti työttömyyden kestoja. Henkilölle tehdään yksilöllinen työllistymissuunnitelma, joka sitoo henkilöä itseään sekä viranomaisia. Jos työllistymissuunnitelmaa ei noudateta, Yleisturvan maksaminen keskeytetään. Sosiaaliturvan piiriin pääsee takaisin heti, kun henkilö ottaa yhteyttä viranomaisiin. Nykyiset sosiaaliturvan karenssit poistetaan.

Tuen säilyminen kokonaisena edellyttää aktiivista työnhakua. Aktiivinen työnhaku sisältää työvoimakoulutukseen osallistumisen, työhakemusten lähettämisen ja vaatimuksen siitä, että tarjottu työpaikka on otettava vastaan. Työnhakuehto koskee myös niitä henkilöitä, jotka tekevät pienituloista osa-aikatyötä ja ovat Yleisturvan piirissä. Työnhakuehdosta on vapautettu tiettyjä ryhmiä, kuten pienten lasten vanhemmat, sairaat sekä työllistymistä edistävien toimien piirissä olevat.

Työnhakija voi käyttää Yleisturvaansa palkkatukena tai starttirahana esimerkiksi 6 kuukauden ajan. Työllistymisen jälkeen yleisturvaa maksetaan vielä 1 kuukauden ajan.

UKK - USEIN KYSYTYT KYSYMYKSET

MIKSI YLEISTURVA SÄÄSTÄÄ RAHAA?

Sosiaaliturvan automatisoinnin avulla säästöjä saadaan erityisesti hallinnosta. Tämä vapauttaa resursseja sosiaalityön tekemiseen, jolloin voidaan paremmin tukea ihmisten työllistymistä ja säästää tukimenoista.

Ihmisten parempi työllistyminen lisää verotuloja.

Demarinuorten
Yleisturva tai sen sisältämät osat eivät määritelmällisesti ole perustulo, koska mallissa säilyvät nykyjärjestelmästä sekä tarveharkinta (takuutuloa voi saada vain ollessaan riittävän pienituloinen), syyperusteisuus (yleistuloa saa, kun järjestelmä saa ilmoituksen hyväksytystä syystä olla yleisturvan varassa) että myös vastikkeellisuus (jokaisen yleisturvan piirissä on haettava työtä). Takuutulo on lähempänä ns. negatiivista tuloveroa.

MITEN YLEISTURVA EROAA PERUSTULOSTA?

Yleisturva voidaan ottaa käyttöön monella eri tavalla, jolloin kustannukset vaihtelevat. Täyttämällä kaikki mallissa luetellut ehdot kustannukset tulevat olemaan nykyjärjestelmää korkeammat, ja siksi olemme esittäneet myös erilaisia mahdollisuuksia kustannusten kattamiselle.

ONKO YLEISTURVA VASTIKKEETON?

Yleisturvaa alimmalla takuutulo-tasolla saa automaattisesti, kun tulot putoavat alle takuutulon määrän. Jokaisella Yleisturvan piirissä olevalla on kuitenkin työnhakuvelvoite, ellei henkilöllä ole hyväksyttävää syytä, joka vapauttaa hänet työnhausta. Yli 3 kk Yleisturvan piirissä olleena saa ohjauksen palveluiden piiriin. Velvoitteen rikkominen voi johtaa sanktioihin.

MITÄ YLEISTURVA MAKSAA?

LUE LISÄÄ: [DEMARINUORET.FI/YLEISTURVA](https://demarinuoret.fi/yleisturva)